Číslo 10. Cena 4 haléře.

Ročník XII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor
Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

Církev katolická a pokrok.

Podává
Dr. **Josef Burian**.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V PRAZE.
Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1902.

I. Jak to s tím pokrokem vypadá?

V r. 1896 konal katolický lidový spolek veřejnou schůzi v Řemeslnicko-živnostenské Besedě. Schůze ta přičiněním lidí, jimž záleží toliko na frázi a holé reklamě, byla rozpuštěna. Do tehdejší schůze dostavili se lidičky, jichž cíl vystihnouti se dá slovem: rámus a jen rámus.

Po schůzi šel jeden našinec kus cesty s jakýmsi občanem, kterého titulovali: »doktor«. Byl-li skutečně doktorem, nevím, ale učeností »házel« na všechny strany. Pravil, že jest mu stejně cenným katolík, protestant nebo žid, jen když prý jest dobrý člověk.

Pták se pozná po zpěvu, člověk po řeči a po skutcích. Dle takovéto řeci — musil to býti nějaký nevěrec.

S pány nevěrci musíme již jednou promluviti otevřeně a přímo. Oni nám přezdívají, že jsme »klerikálové«, my je musíme označiti před lidem pravým jménem. Oni se skrývají za fráze a prázdná hesla, my jim musíme říci: Vy nejste ani katolíci, ani protestanté, ani židé.

Co jste?

V y j s t e n e v ě r c i — b e z b o ž c i.

*

Tu ten doktůrek vykládal o pokroku.

Elektřinou prý se musí všechno hnát, každý řemeslník má pomocí elektřiny pracovat atd.

»I proč ne? vzácný pane — řekl bych — ale učiňte, aby ten řemeslník 1. lacinou sílu elektrickou dostal a 2. aby podle toho měl také na práci odbyt.«

Ti mladí páni vůbec mluví překrásně — — člověk když je poslouchá, jest unesen jejich slovy — ale ve skutečnosti jest jiný svět — — — Co prospěje řemeslníku elektřina, co nejlepší stroj, není-li těch, kteří práci jeho platí?

Pro pokrok jsme všichni.

Kdož by si ho nepřál? Kdož by to rád neviděl, aby tajná síla přírody, duchem lidským vedená a poutaná — — byla člověku na prospěch?

A věru, mnoho se již podniklo, nač můžeme býti hrdými — — — — — není na zemi již téměř žádné vzdálenosti více — — — celá zem jest propletena sítí železnic — — — telegrafů, telefonů.

Duch lidský slaví triumfy.

Ale ten duch lidský, ač mnoho ví, ač mnoho uhádl z toho, co nekončená moudrost Boží ukryla v přírodě, přece neví všecko. Mnoho, ano větší část zjevů jest mu zahalena neproniknutelnou rouškou.

Člověk jest v tom velikém světě — — přece jen malým červíčkem — — — Za našich časů více než kdy jindy volá se pořáde: Pokrok! Pokrok! U nás v Čechách dala si

docela jedna frakce jméno pokrokářů. Lidé tito vidí hlavní sílu pokroku v útocích na církev katolickou a na kněze. Oni praví, že katolická církev není pokroku schopna, protože lpí houževnatě na svých článcích víry.

II. V čem jest katolická církev pokroku schopna a v čem není?

Nastává otázka: Jest církev katolická pokroku schopna v článcích víry a mravů? Otázka ta jest dosti důležitá v našich sociálních poměrech; o této otázce jest potřebí s rozvahou přemýšleti a nijak se neukvapiti.

Abychom mohli dáti správnou odpověď na tuto otázku, dlužno dobře rozeznávati, co v církvi jest věcí podstatnou a co nepodstatnou. Nepodstatnou věcí na př. jsou některé obřady a obyčeje, na př. při pohřbu, při úvodu, některá zařízení v církvi jako na př. tituly atd. Takové nepodstatné věci mohou se církví změniti.

Jinak ale se to má s tím, co jest v církvi podstatného, t. j. co se týká učení víry a mravů. Tu se nemůže měniti nic. Nebo tyto nauky jsou buď od Boha zjeveny — — — a pak je musíme chtíc nechtíc přijmouti — — pak se na nich nemůže měniti nic, poněvadž Bůh, který je zjevil, jest věčná pravda, anebo nejsou od Boha zjeveny, pak ale nemají žádné váhy, poněvadž nespočívají na vůli Boží a na zjevení.

Kristus pravdy věčné zjevil a uložil je v církvi jako poklad — — — — — pravda musí býti pravdou vždy. To se nemůže točiti jako větrná korouhvička, pravda Boží není paragrafem, jejž advokáti mohou kroutiti dle libosti — — — *pravda se měniti nemůže.*

Proto církev na těch pravdách, které Bůh zjevil a které církev jako drahý poklad chová, *nemůže měniti ničeho*, a řekne-li někdo, že církev musí v učení víry a mravů s duchem času pokračovati, že nesmí tak houževnatě lpěti na těch či oněch naukách náboženských, dává tím již na jevo, že Bůh by něco přikazoval nedokonalého, že by nezjevil pravdy, že by církev nebyla zřízením božským.

Připusťte jen jednu změnu kteréhokoliv článku víry — — podemleli jste články všechny, otřásli jste nejen autoritou *církve, ale i autoritou Boží* — — — Odstraňte na př. článek víry, že jest nebe — — — článek víry o naději na věčnou odplatu — — — — a odstranili jste *pramen útěchy.*

Každý článek víry jest jako kolečko na stroji hodinovém; znalec ví, že nesmí ani jedno jediné chyběti, mají-li hodiny správně jíti. Kdo tomu nerozumí, ten hned namítá: K čemu to — či ono? Rovněž tak, kdo povrchně zkoumá náboženskou nauku, s mnohou věcí není spokojen. »K čemu ty obřady? K čemu ty články víry?« — tak brojí proti církvi — — — ale zapomíná, že každé náboženství — mluvím tu vše-

obecně — nějakým způsobem se musí jeviti na venek — čili jinými slovy: že každé náboženství musí míti obřady.

Proč? Protože člověk není duch — ale má smysly a tělo.

Rovněž musí míti každé náboženství zásady čili články víry.

U náboženství nepravého se tyto články mění dle choutky a libovůle lidí, u pravého — Bohem zjeveného náboženství — to není možno. To stojí tu jako mohutný pilíř z nejpevnější žuly — — a to jest naše *katolické náboženství* — toť *naše víra*, spočívající na *pevných základech*, na článcích víry a mravů.

III. **Moc a síla křesťanství, založeného na článcích víry a mravů.**

A právě toto křesťanství, spočívající na článcích víry a mravů — —, které Kristus hlásal, apoštolové kázali — — porazilo duševně starou říši Římskou a zbudovalo na její troskách — nový ušlechtilý svět.

Právě toto křesťanství, spočívající na článcích víry a mravů — hlásali u nás sv. Cyrill a Methoděj — — sv. Václav — sv. Vojtěch — svatý Prokop — — a zůstavili mnoho památek — — i milý jazyk český.

Právě toto křesťanství, spočívající na článcích víry a mravů, vedlo mnohé ke třem evangelickým radám — — stavělo kláštery, sídla to umění a

vědy — velechrámy. Křesťanství bez článků víry a mravů je bořilo.

Právě toto křesťanství, spočívající na článcích víry a mravů nadchlo básníky k dílům velikým, nadchlo Danteho, aby sepsal božskou komedii — Křesťanství bez článků víry a mravů nadchlo k opěvování oplzlosti — vášně — k dekadenci, která se hlavně v moderní poesii jeví.

Právě toto křesťanství, zbudované na článcích víry a mravů, poskytlo Michelangelovi za předmět malby poslední soud, — — Rafaelovi proměnění Krista Pána a Madonnu — křesťanství bez článků víry a mravů pěstuje nahotu — viz Makart a jiní.

Právě toto křesťanství, zbudované na článcích víry a mravů, mající liturgii — čili obřady — dalo příležitost, aby vykouzlil tony Palestrina — Allegri, Orlando Lasso. Křesťanství bez víry a mravů vykouzluje balety — a banální — všední písně.

Právě toto křesťanství, zbudované na článcích víry a mravů, pobádalo Kolumba, aby dosud neznámým národům hlásal Krista — — vede milosrdné sestry, že opouští vše, aby z lásky k Bohu sloužily lidem, dává duševní posilu missionářům, aby se nelekali žádných strastí.

Zásada proti zásadě. Článek víry pravý — — proti falešným heslům a frázím. Co obstojí? Pravda musí vítěziti — a lež musí padati.

Vizme liberalismus!

Jak ten pohmoždil pravé náboženství! Mnozí se domnívali, že víra naše, naše články víry již padají, a hle! Kdo padá? Kdo jest v posledním tažení?

Liberalismus padá, a církev vítězí.

Církev při svých článcích víry stojí pevně. Anglický král Jindřich VIII. dle své libovůle chtěl svátost stavu manželského prováděti. Ale církev toho nedopustila — raději snesla, že král odpadl, než aby vážnost svátosti stavu manželského poškodila.

IV. **Jací ti oprávcové náboženství jsou.**

Konečně pohleďme, jací jsou to lidé, kteří náboženství katolické chtějí opravovat. Jsou to lidé zbožní? V náboženství dobře obeznalí? Pokorní? Zachovalí?

Takovým oprávcem náboženství byl ve 4. stol. Arius; popíral tehda již Božství Kristovo. Co bylo ale příčinou, že Arius postavil se proti církvi? Ptejme se dějin. Co povídají? »Byl to muž ducha bystrého, výřečný, *ale ctižádostivý a pyšný.*«

Takovým oprávcem byl Macedonius. Upíral Božství Ducha sv. Ale na jménu jeho lpí skvrna ctižádosti a ukrutnosti.

Oprávcem takovým v Čechách byl také mistr Jan Hus. Do dneška v našem milém národě jsou hádky a třenice o Husovi a byly ještě větší.

Zreformoval (opravil) Hus mravy? Bylo lépe po něm? Na to musí dáti odpověď historie — — — — — Hus byl mravů čistých, ale Palacký (protestant) o něm píše, že byl neustupný, že byla u něho do oka padající chtivost po lásce k lidu, po cti a chvále, že nepřestával veřejně kárati vady a poklésky představených a tak lehce zapomínal, že také pokora a poslušenství jsou základními ctnostmi křesťanskými. Po upálení Husa místo pořádku povstaly nepořádky vznítil se bratrovražedný boj — — — — — — Co životů utraceno! Co památek stavitelských zničeno! — — Za své vzaly umělecké obrazy — sochy — knihy — roucha — a ztráta tato jest nenahraditelná. — —

Byla nejen ztráta na památkách — — — na statcích — ale ztráta na majetku duševním.

Dlouhým válčením lid zpustl na duchu a *právě po válkách husitských u nás nevolnictví zavedeno*. Dříve byl lid svobodný.

Ale to vše chci nechati stranou. Jen jedno připomínám.

Naši nevěrci (pokrokáři, sociální demokraté, národní socialisté atd.) chválí a do nebe vynášejí na Husovi, že se *opřel proti autoritě církevní*. To prý byla odvaha! Postavil se proti arcibiskupovi — i papeži — — mluvil proti nim, štval proti nim. To se našim liberárním nevěrcům na Husovi nejvíce líbí.

Ó, ti vlci v rouše beránčím!

Oni odsuzují sněm Kostnický, že bludy Husovy

zavrhl, když nechtěl odvolati, a že byl vyloučen z církve. A zatím ti velebitelé svobodomyslnosti — co dělají sami? Svého času poslanec Vašatý nesouhlasil s pány svobodomyslníky, poněvadž měl za to, že jest ještě svobodomyslnější. Vašatý do liberálních Mladočechů rýpal, autoritu jejich podrýval. Tu bychom si mohli mysliti: Ti svobodomyslníci ho nechali dělat, co by chtěl — — — — — — ale chraň Bůh! — Vašatý byl souzen — — — odsouzen a vyloučen!

Ejhle!

Hus brojil proti arcibiskupovi, štval proti papeži — — — Když ho sněm proto odsoudil, tu dle mínění našich liberálů nejednal dobře. Ale když proti klubu mladočeskému druhdy Vašatý rýpal, brojil, štval — autoritu klubu podrýval — — — tu ovšem to se nesmělo připustit — — Vašatý musil z klubu ven — — byl vyloučen.

Sociální demokraté to nedělají lépe.

Takovými oprávci byli reformátoři v 16. stol. A jak zreformovali církev? Jaké jest jejich dílo? Může se říci, že jest to dílo Ducha sv.?

Takovým reformátorem byl Jindřich VIII., král anglický, o němž jsem se dříve zmínil. Přál si oženiti se s Annou Boleynovou, která se mu lépe líbila než jeho řádná manželka a dle libovůle měl papež Klement VII. řádně uzavřený sňatek s Kateřinou Aragonskou, trvající přes 20 let — zrušiti. To nesměl — nemohl papež učiniti. — A následek toho: Jindřich VIII. odtrhl se od církve a založil církev anglikánskou.

Takovým oprávcem byl Giordano Bruno, jemuž zednáři na potupu papežství postavili nedaleko Vatikánu pomník. Tento vyklouzlý mnich popíral nejhlavnější články víry. Šířil ale také svými spisy nemravnost, tak že z Curychu a Frankfurtu byl vypověděn.

Takovým oprávcem byl také Ignác Döllinger, jenž se postavil proti neomylnosti papežské. Dopisy a spisy jeho vůbec podávají svědectví, že příčinou pádu jeho byla pýcha.

Oprávcem víry katolické chtěl by býti za našich dnů jakýsi Dr. Iška v Praze. Nevynašel nového nic, leda že papouškuje Döllingrův starokatolicismus. Vydává ho, aby táhl — v rouše národním — — ale každý dobrý katolík ví, že jest to *starokatolicismus německý*. Dr. Iška jest odpadlý kněz. Proč odpadl — — — jaký byl dříve, než se stal knězem, víme, — ale nechceme vykládati. O jeho blahodárném (!!) působení v starokatolické besedě »Hus« stůjž zde referát soudní:

Obrázek ze starokatolické církve. Odpadlík od církve katolické p. Frant. Iška má se svými věřícími smůlu jako v celém svém působení. Je sice knězem starokatolické církve a oveček jeho jest asi na 600, ale nebývá mu mezi nimi tuze dobře. Tak letos dne 23. února večer byl na valné hromadě starokatolické besedy v hostinci »U Šumavy« na Štěpánské ulici a schůze ta byla tak podařená, že účastníci vyžádali si dozvuky — ovšem u okresního soudu pro přestupky na Ovocném trhu. A tu včera dopoledne u soudu podán velice pěkný obrázek ze starokatolické církve a líčení to bude míti asi za následek odpad řády věřících. Žalobcem byl p. Václav Artus, výrobce špiček z Nuslí, obžalovaným kněz české národní katolické církve

vlastně starokatolické církve (úřední titul) dr. Frant. I š k a. Předmět žaloby: urážka na cti. Soudce tajemník z. s. p. H o f b a u e r. Obžalovaný p. Iška, kněz církve starokatolické, hájil se sám, žalobce zastupoval p dr. L a n g k r a m e r, pražský advokát. V síni soudní shromáždila se řada žurnalistů a něco posluchačů. Obviněný při generaliích uvedl, že je rozen 3. srpna 1863 v Ločenici na Budějovicku, že je doktorem práv, ženat, bezdětek. Pan dr. Langkramer: »Pane doktore, váš sňatek prohlášen za neplatný?« Obviněný: »Ano, podal jsem ale zmateční stížnost a vyřízení dosud nedošlo. (Ironicky:) Ostatně vám děkuji.« V dalším doznal p. Iška, že byl před časem odsouzen žateckým soudem k pokutě 25 zlatých pro nějaký novinářský článek. Celá věc, předmět líčení, byla následovní: Dne 23. února byla zmíněná schůze »U Šumavy«, jíž súčastnilo se asi 50 osob a která trvala od 6. hod več. až do půlnoci. Vládním komisařem byl policejní koncipista p dr. Srba. Schůze byla dosti bouřlivá, neboť byl to prý — dle výroků svědků — samý klep. Byla ve schůzi oposice, Artus ji chtěl utišiti. Klepy týkaly se nějakého »paraplete« a klepy ty, týkající se pí. Kabeláčové, přinesl prý do schůze sám p. Iška. Když totiž tázán byl, přijme-li předsednictví starokatolické besedy, uvedl, že je proti nedůstojnému vystupování, jako na příklad prý v hostinci Vodákově na Žižkově vtloukala do hostí starokatolictví paní Kabeláčová a tloukla při tom deštníkem na stůl. Dr. Iška ohradil se proti této strojené přehorlivosti. To již budilo ve schůzi jakousi nevoli. Pak když mluvila paní Kabeláčová, již uvítali přítomní křikem: »Teď bude mluvit autorita!«, došlo k roztržce mezi Iškou a Artusem. Pí. Kabeláčová tehdy prohlásila při řeči o starokatolických ženách, že jedna prý se s mužem flamendrem pere, že jí krade peníze, druhá že nemůže jíti na ulici proto, že nemá co obléci . . . A tehdy zvolal dr. I š k a: »Jmenovat! Jmenovat!« A hned na to A r t u s: »Nejmenovat!« Povstal rámus, dr. I š k a se rozhorlil, vstal, tloukl klouby levé ruky na stůl, pravou hrozil na Artusa a zvolal: »Člověče, když to schvalujete, tak jste lump! Jste . . .« Ale A r t u s se nedal: »Já že jsem lump?« Vy jste . . . A vřava trvala dále a vládní zástupce jižjiž strojil se schůzi rozpustit. Scéna ta měla včera dohru

u soudu. Za svědky povoláni byli pp. F. Janovský, 26letý rukavičkářský dělník; A. Břichháček, 41letý mistr obuvnický, a pí. Marie Kabeláčová, 26letá žena obchodního jednatele. Všichni vypovídali vesměs ve smyslu žaloby. Ba pí Kabeláčová doznala řadu jiných obrázků ze starokatolické domácnosti a p. dr. Iška opětně ohradil se proti tomu, aby nebyl zván »důstojným pánem«, jak říkal mu žalobce p. Artus. Soudce k p. Artusovi: »Tak říkejte pane doktore«. — V dalším vyšlo na jevo, že p. Artus vyloučen byl z katolické besedy a j. v. Na to prohlášen rozsudek, jímž p. dr. Iška pro přestupek § 496. tr. z. odsouzen byl k pokutě 50 kor. ve prospěch pražských chudých, event. do vězení na 5 dnů a k náhradě 16 K za právní zastupování žalujícímu. Odsouzený oznámil odvolání.

Příčiny odpadnutí od církve jsou ponejvíce slabosti lidské, které se omlouvají odchylným — smyšleným učením.

Církev musí při své nauce pevně státi, své pravdy musí zastávati, poněvadž pocházejí od Boha. Kdyby nechala padnouti jen jednu pravdu, zviklalv by se všechny ostatní. Světská zřízení jsou nedokonalá — mění se — — hynou. Božská zřízení jsou věčná a nemohou podléhati změnám.

Čemu Kristus učil, co apoštolé kázali jménem Kristovým, tomu se učí i dnes a bude učiti až na konec časů. A to jest největším důkazem pro pravdu a božskost katol. církve, že přečkala veškeré bouře nepříznivých časů, že přečkala měnící se názory učenců a dosud pevná — nezlomná tu stojí, ač podivně to na všech stranách duní a nám se zdá, jako bychom dleli na sopce chystající se k výbuchu.

A kdyby i nastaly sociální změny, bouře — nepokoje — i ty přečká církev a státi bude jako skála, od níž se odráží, jako skála, kde ubozí plavci po ztroskotání lodi falešných zásad hledají a najdou záchrany.

Katol. církev ve svých zásadách — svých naukách božských nemůže pokračovati, nebo co božské — to nezměnitelné.

V. Katolická církev pravý pokrok podporuje.

Ale pokrok může a musí býti u nás. Máme pokračovati

1. *ve vědách*, *uměních*, *nálezech*.

Církev není nepřítelkyní vědy a umění, naopak — ona vždy je podporovala. Zakládala školy vysoké — i obecné. Římští papežové, biskupové, kněží, byli nejčilejšími podporovateli pravého vzdělání, takže Voltaire sám doznati musil: »Jest všeobecně uznáno, že Evropa za svou civilisaci, za část svých lepších zákonů a skoro za všecky vědy a umění co děkovati má Svaté Stolici.«

Ani materielního pokroku není církev nepřítelkyní. Ona spíše nabádá člověka k novým výzkumům a nálezům. Kněží také mnohé výzkumy a nálezy učinili.

Není tomu dávno, co mladý Neapolitánský kněz — Cerebottani — vynašel nový praktický měřící přístroj, s nímž v každé poloze a vzdálenosti může měřiti každou výšku.

Jesuita P. Dunn vynalezl osvětlení plynem, diakon Gioja vynalezl magnet a kompas, Albert

Veliký zink a arsenik, Notker z kláštera sv. Havelského byl fysik a oční lékař, Galvani — galvanismus — zvířecí magnetismus a nedávno udělila vláda francouzská řiditeli vatikánské hvězdárny P. Denza-ovi, majíc na zřeteli astronomické a meteorolog. zásluhy jeho — kříž čestné legie.

Církev není a nebyla nikdy nepřítelkyní materielního pokroku — — — — vždyť všecky vynálezy jsou, abych tak řekl, uhádnutím toho, co moudrost Boží vložila ve stvořené věci.

2. *Máme pokrok činiti v poznávání křesť. pravdy.*

Nejvznešenějším a nejlepším dobrem života jest pravda. Šalomoun cenil ji nad veškeré bohatství. Dnes více než kdy jindy jest třeba znáti pravdu křesťanskou — — aby se mohly odraziti nicotné námitky, nepřátel. Nedovede li kdo dáti odpovědi na činěné námitky není úplně ve víře vycvičen — a brzo všeliká pochybnost podemele v srdci základy víry.

3 *Máme činiti pokrok v konání křesťanských ctností.*

Ten jest špatný katolík, kdo jen kritisuje, opravuje jiné a sám sebe nedovede opraviti. V tom kritisování jest již snad: křivé posuzování, neupřímnost, ješitnost, ctižádost — pýcha.

Chceme-li míti lepší sociální poměry, začneme sami sebou nejříve.

»Celý svět křičí: Kde jest ten muž, jenž by nám pomohl? Takového máme potřebí. Neohlížejte se daleko po tom muži. Ten muž — to jste vy, to jest jeden každý z vás —« — — tak píše duchaplný franc. spisovatel Bonald a má pravdu.